

УДК 778

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/85-2-21>**Олександра ПЕНЧУК,***orcid.org/0000-0002-3092-9780*

кандидат технічних наук,

доцент кафедри дизайну і технологій

Київського національного університету культури і мистецтв

(Київ, Україна) *stolorz17@ukr.net***Леся ТУРЧАК,***orcid.org/0000-0002-0490-8732*

кандидат мистецтвознавства,

доцент кафедри дизайну і технологій

Київського національного університету культури і мистецтв

(Київ, Україна) *lesya.i.turchak@gmail.com***Катерина КИСЕЛЬОВА,***orcid.org/0000-0002-1580-287X*

кандидат технічних наук,

доцент кафедри дизайну і технологій

Київського національного університету культури і мистецтв

(Київ, Україна) *katerinakiselova@gmail.com*

FASHION-ФОТОГРАФІЯ ТА ЇЇ РОЗВИТОК В ІНДУСТРІЇ МОДИ

На тлі розвитку тенденції глобальної доступності фотографії, вона поєднує в собі діаметрально протилежні характеристики – технічну точність та свободу креативності, що змушує активно застосовувати її спроможність трансформації прямої концепції якості. На сьогодні fashion-фотографія – це не лише рекламний крок, а повноцінна візуальна репрезентація моделі. Дослідження присвячене аналізу еволюційної специфіки розвитку fashion-фотографії у індустрії моди. У статті розглянуто основні передумови та етапи розвитку модної фотографії, специфіку його актуального стану. Обґрунтовано, що на противагу традиційному сприйняттю фотографії в жанрі моди у контексті візуалізації у глянці модних шоу, сучасна fashion-фотографія являє собою повністю сформоване мистецьке явище, що відображає культуру та атмосферу епохи. У дослідженні розглянуто концепцію трансформації модної фотографії в контексті динаміки та розвитку, компліментарних специфіці апгрейду суспільства. Доведено, що сучасна fashion-фотографія поєднує у собі зразковість елітної культури та потреби масового споживання. Проаналізовано аспекти розвитку fashion-фотографії як у межах історико-хронологічного підходу, так і в якості сучасного мистецького феномену. Розглянуто особливості сучасних підходів до дизайну костюмів та його вплив на динаміку концептуальних засад fashion-фотографії. Встановлено, що на сьогодні домінуючою є перевага візуалізації поєднання різних форм та стилів, непередбачуваності та деякої шокуючої принади модних фотографій, що дає змогу виразити у мистецькому ракурсі підвищену варіативність емоцій нинішнього суспільства, надмірну виразність акцентованих деталей, що носять характер символізму, а також непередбачуваність у способах вираження зазначеного. Такі риси сучасної fashion-фотографії яскраво демонструють фактичні зразки, що наділені лаконічністю, правдивістю, прагненням природності та нестримною фантазійністю «випадкового» акцентованого сюжету.

Ключові слова: fashion-фотографія, хронологія, індустрія моди, візуальне мистецтво, глянець, культурний розвиток, дизайн костюмів.

Oleksandra PENCHUK,

orcid.org/0000-0002-3092-9780

*Candidate of Technical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Design and Technology
Kyiv National University of Culture and Arts
(Kyiv, Ukraine) stolorz17@ukr.net*

Lesia TURCHAK,

orcid.org/0000-0002-0490-8732

*PhD in Art History, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Design and Technology
Kyiv National University of Culture and Arts
(Kyiv, Ukraine) lesya.i.turchak@gmail.com*

Kateryna KYSELOVA,

orcid.org/0000-0002-1580-287X

*PhD in Technical Sciences,
Associate Professor at the Department of Design and Technology
Kyiv National University of Culture and Arts
(Kyiv, Ukraine) lesya.i.turchak@gmail.com*

FASHION PHOTOGRAPHY AND ITS DEVELOPMENT IN THE FASHION INDUSTRY

As the trend of global accessibility of photography develops, it combines diametrically opposed characteristics – technical precision and freedom of creativity – which makes it actively use its ability to transform the direct concept of quality. Today, fashion photography is not just an advertising step, but a full-fledged visual representation of a model. The study is devoted to the analysis of the evolutionary specifics of fashion photography in the fashion industry. The article discusses the main prerequisites and stages of development of fashion photography, the specifics of its current state. It is substantiated that, in contrast to the traditional perception of fashion photography in the context of visualization in glossy fashion shows, contemporary fashion photography is a fully formed artistic phenomenon that reflects the culture and atmosphere of the era. The study examines the concept of transformation of fashion photography in the context of dynamics and development complementary to the specifics of the society's upgrade. It is proved that contemporary fashion photography combines the exemplary nature of elite culture and the needs of mass consumption. The article analyzes the aspects of fashion photography development both within the historical and chronological approach and as a contemporary artistic phenomenon. The features of modern approaches to costume design and its influence on the dynamics of the conceptual foundations of fashion photography are considered. It is established that today the dominant advantage of visualizing a combination of different forms and styles, unpredictability and some shocking charm of fashion photographs is dominant, which makes it possible to express in an artistic perspective the increased variability of emotions of modern society, excessive expressiveness of accentuated details that are symbolic, as well as unpredictability in the ways of expressing the above. These features of contemporary fashion photography are vividly demonstrated by actual samples that are endowed with conciseness, truthfulness, the desire for naturalness and unrestrained fantasy of an "accidental" accentuated plot.

Key words: *fashion photography, chronology, fashion industry, visual art, gloss, cultural development, costume design.*

Постановка проблеми. Незважаючи на те, що модна журналістика залишається однією з недостатньо вивчених галузей мистецтва, актуальна домінантність візуалізації змісту моди виводить fashion-фотографію за межі традиційного сприйняття. Модна фотографія на сьогодні наділена функціоналом акумуляції та максимально реалістичного відтворення пам'яті про епоху, відображення тілесного духу суспільства. Асимілюючи аспекти різних культурних сфер, fashion-фотографія являє собою зразки елітного мистецтва і задає тон смаку та стилю в умовах масової культури (Грицай, 2023: 27).

Феномен fashion-фотографії є репрезентантом творчого таланту фотографа та його мистецтва взаємодії з моделлю. Сучасна fashion-фотографія наділена прагненням до демонстрації максимальної «природності», індивідуальності, непередбачуваності. Конкретна мить життя на тлі коректної естетики предметного декору та відходу від статичних поз, дозволяють якнайповніше виразити мистецький задум фотографа, особистість моделі як яскравого представника сучасності та актуальну суспільну динаміку. Проте, так було не завжди. Сьогоднішня мистецька концепція fashion-

фотографії сформувалась на базисі численних еволюційних зрушень в досліджуваній сфері, що вимагає розширеної наукової аналітики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання розвитку fashion-фотографії в умовах суспільної динаміки входить в коло наукових досліджень вітчизняних і закордонних авторів. Зокрема, С. Грицай (2023) резюмує неактуальність міжнародних стандартів fashion-фотографії у сучасному креативному суспільному баченні; L. Regan (2023) досліджує еволюційні аспекти феномену фотографії в цілому та у модному контексті, зокрема; S. Sultana та ін. (2023) детермінують сутність fashion-фотографії в аспекті функціоналу мистецтва як репрезентативної формації суспільного емоційного розвитку.

Ключовими публікаціями останніх років позиціонуються роботи R. Filippello (2024), хто аналізує специфіку розвитку fashion-фотографії, актуалізуючи роль фотографа як ключову в аспекті історичної акумуляції образів епохи, звертаючи особливу увагу на трансформацію fashion-фотографії у нинішній час. Водночас, наразі низка аспектів розвитку fashion-фотографії залишаються маловивченими, що визначає потребу в розширеному дослідженні.

Постановка завдання. Метою даного дослідження є аналіз еволюційної специфіки розвитку fashion-фотографії у індустрії моди.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Поява фотографії пов'язана з відкриттям німецького вченого І.Г. Шульц (1725), котрий довів, що під впливом світла срібна сіль темніє. Винахідником фотографії вважається J.N. Nieps, чії напрацювання розвивались до початку 19 століття в Європі та Америці. Важливою віхою в історії фотографії було отримання негативу англійським фізиком У. Талботом у 1835 році, що дозволило копіювати зображення.

Фотографія набула широкого розповсюдження завдяки діяльності французького дослідника D.F. Араго (1839). Починаючи з 1850 року, стрімко зростає кількість фотостудій, що спеціалізуються на портретній фотографії – недосконалий та надто контрастний. Експерименти вчених дозволили досягнути результатів у другій половині 19 століття – у цей час починається виділення жанрів у фотографії: фото портретів та ландшафту, наукова, портретна фотографія тощо.

Феномен модної фотографії виник на початку 20 століття. Уже в 1920-х роках рекламні агенції почали активно використовувати фотографію замість графіки. Естетична основа фото-документації модних колекцій була започаткована

майстрами А. де Мейєр, Х.П. Хорст, С. Біттон. У 1950-ті роки fashion-фотографія набуває дещо більшої соціальної динамічності, а після Другої світової війни, коли культурний центр змістився із Європи до США, набувають популярності нью-йоркські публікації Bazaar, Vogue та Harper's.

У fashion-фотографії 1950-х років можна відслідкувати демонстрацію характерної історичної тенденції, заперечення класичних стереотипів та пріоритетність документалістики (Regan, 2023: 58). Засновником нового документального стилю модної фотографії 1950-х років вважається М. Мункачі, під впливом якого розвивалось нове покоління фотографів – Р. Аведон, І. Пенн (рис. 1).

а) б)
Рис. 1. Fashion-фотографія авт. Р. Аведон (а) та І. Пенн (б), 1950-ті рр.

Джерело – Pinterest; Wordpress.

Фотографії Р. Аведон, І. Пенн характеризуються такими ознаками, як чіткість, конкретне відчуття світла, прагнення до ясності та посилення інтересу до деталей, аристократія, виражена у елегантності та витонченості.

У 1960-х роках новий індекс моди виходить за межі подіуму, стаючи показником способу життя загалом. Цінності 1960-х визначались трансформацією ролі жінки в суспільстві, що несло за собою динаміку зображення жінки в модних публікаціях (рис. 2).

Рис. 2. Jean Shrimpton and Celia are wearing Mary Quant designs, ca. 1960s.

Джерело: Fashion history timeless, 2020a

Мода 1970-х, на відміну від модних тенденцій 1960-х, демонструє реалізм, комфорт та прагматизм. Нарешті, з'являються успішні та талановиті жінки-фотографи (Sultana & Hayat, 2023: 685). Дебора Турбевілл та С. Мун пропонують інший погляд на жінку (Borrelli-Persson, 2015).

Рис. 3. Deborah Turbeville. Vogue. 1975

Джерело: *Vogue*, 2015

Матеріалістичні 1980-х років були позначені перетворенням моди на глобальну споживчу машину. Стереотипи краси змінюються, зображення супермоделей трансформуються у стандарт жіночої досконалості (рис. 4). Натомість, 1990-ті були відзначені гаслом К. Кляйна у світовій моді «бути самим собою» (рис. 5). Найпопулярнішими законодавцями європейської моди стають Прада та Гуччі, у США – Томмі Хілфігер. Співіснування стилів різних напрямків активно реалізоване, в тому числі, в жанрі модної фотографії (Filippello, 2024).

Рис. 4. Photographer unknown. Jennifer Beals in Flashdance, 1983. Джерело: Fashion history timeless, 2020b

Цифрова фотографія надала переваги використання комп'ютерної обробки. D. Lyashapella та A. Jacobbe створюють модні зображення за допомогою нових технологій (рис. 6).

Рис. 5. Peter Lindbergh. Naomi Campbell, Linda Evangelista, Tatiana Patitz, Christy Turlington, Cindy Crawford for Vogue, 1990

Джерело: *Fashion history timeless*, 2020c

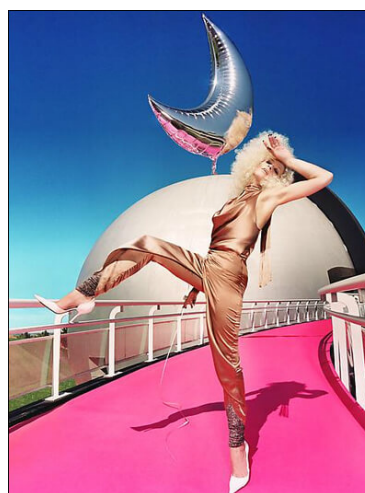

Рис. 6. D. Lyashapella. Fashion-photo, 2000

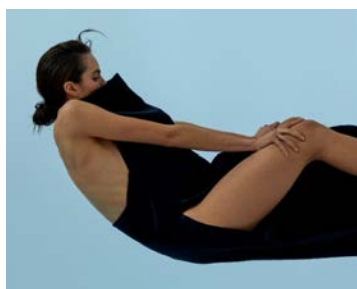
Джерело: *L'Officiel*, Україна, 2018

Завдяки мас-медіа, у тому числі, глянце-вим журналам, стандарти краси у період зламу 1990–2000-х років стали надзвичайно важливими для формування суспільства. Глянцеві видання, фактично, починають легітимізувати певні поведінкові норми та зовнішні образи, нав'язуючи бачення краси та ідеального стилю життя. У модних фотографіях способом прориву до реальності у цей час стає досвід шокової терапії, запозичений в сучасного мистецтва. Цей прийом призначений для залучення уваги, апробації в суспільстві найрадикальніших ідей моди, із подальшою інтеграцією в масовий обіг.

У перші десятиліття нового тисячоліття функціонал fashion-фотографії синергізує традиційні естетичні цінності репрезентації моди як «прекрасного» у союзі з комерційними пріоритетами,

що створює гарантії безсмертя феномену моди. Мистецтво fashion-фотографії, при цьому, забезпечує музейний статус моди, архівуючи її в пам'яті соціуму як символ епохи.

Модні фото сьогодення, коли чверть двадцять першого століття залишається позаду, фіксує атмосферу свого часу, демонструє ознаки й настрої епохи, втілюючи культурно-естетичні ідеали моди, поєднуючи непоєднуване та демонструючи різні відтінки емоційного буття (рис. 7).

а)

б)

**Рис. 7. Fashion-photo 2020-х років:
а) Danil Kaistro for BEVZA. Kyiv, 2023;
б) Denis Manokha for the KatyaSilchenko, 2023**

Джерело: OneMag, 2023; Copenhagen Fashion Week, 2023.

Сучасна модна фотографія – це поєднання всіх видів стилів, пошук гармонії в дисгармонії, еkleктизм та синергія різних форм. Все вищезазначене використовується заради демонстрації підвищеної емоційності, надмірної виразності та шокуючих зображень, але всупереч встановленим, «консервативним» стандартам, орієнтованим на гармонію візуальних та експресивних інструментів та прийомів фотографії (Copenhagen Fashion Week, 2023).

Окремо варто зацентрувати роль дизайну костюмів у сучасній проектній культурі та образі fashion-

фотографії. Дизайн костюмів розглядається як концептуально значимий феномен, що відображає емоційно-чуттєву експозицію. При цьому, якість, оригінальність, призначення костюма слугують категоріальними аспектами його естетичної оцінки. У структурі костюма реалізовується художня образність, а естетична свідомість автора – дизайнера, репрезентована у стилі костюму, створює стереотипні смислові образи, притаманні певному часу, естетичним ідеалам та просторовому виміру, що еволюціонують, залишаючись у моді. Разом із тим, актуалізований дизайнером образ сучасного костюму володіє певною варіативністю, можливістю його індивідуальної інтерпретації.

У даний час, крім модних журналів, інформація про сучасні тенденції моди також міститься в модних блогах, вміст яких включає fashion-фотографії. Еволюція феномену модної фотографії триває, що, безсумнівно, пов'язане з розробкою комп'ютерних технологій та появою нових стандартів та запитів у сучасному суспільстві.

Висновки з проведеного дослідження. Історія fashion-фотографії на сьогодні перебуває у інноваційному полі поєднання техніки та чуттєвості, відвертих емоцій та тонкого митецького бачення. Серед основних тенденцій можна виокремити мінімалізм у поєднанні з бажанням створити чисті та зрозумілі візуальні образи; прагнення до «природності»; демонстрація індивідуальності. Незважаючи на те, що головна мета використання модної фотографії – це збільшення продажів моди, fashion-фотографія позиціонується як жанр мистецтва, що уміло фіксує атмосферу свого часу, прагне відтворити настрій та стиль епохи, втілити ідеал культури сьогодення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Грицай С. Д. Fashion-фотографія як засіб візуальної культури з безпосереднім впливом на гендерні кордони та ролі у суспільстві. In *Креативна трансформація та модернізація сучасного суспільства*. СГ НТМ «Новий курс». 2023. <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/25146>
2. Regan L. L. J. *Collective dreams: collaboration and identity in cross-cultural fashion photography practice* (Doctoral dissertation, Manchester Metropolitan University). 2023. <https://e-space.mmu.ac.uk/632132/>
3. Sultana S., Hayat N. Fashion And Culture: Transformation Of Getup Based On Gender Through Fashion Images Of Print Media. *Journal of Positive School Psychology*. 2023. №7(2).
4. Filippello R. 'Starved for pleasure': the fashion magazine as a desirous queer archive. *Cultural Studies*. 2024. Pp. 1-26. <https://doi.org/10.1080/09502386.2024.2318560>
5. Pinterest. <https://www.pinterest.com/pin/dovima-with-dog-photo-by-richard-avedon-paris-1950-303641199875170371/>
6. Photo By Irving Penn 1950. *Wordpress*. <https://pleasurephotoroom.wordpress.com/2013/09/25/photo-by-irving-penn-1950/>
7. Reddy K. 1960-1969. *Fashion history timeless*. 2020. <https://fashionhistory.fitnyc.edu/1980-1989/>
8. Borrelli-Persson L. Why the Women of Deborah Turbeville Are Timeless: From Her Bathhouse Beauties to Her Memorable Nudes. *Vogue*. 2015. <https://www.vogue.com/article/deborah-turbeville-exhibition-staley-wise>
9. Reddy K. 1980-1989. *Fashion history timeless*. 2020. <https://fashionhistory.fitnyc.edu/1980-1989/>
10. Reddy K. 1990-1999. *Fashion history timeless*. 2020. <https://fashionhistory.fitnyc.edu/1980-1989/>

11. Гротеск з іронією: 50 кращих світлин Девіда Лашапеля. *L'Officiel, Україна*. 2018. <https://officiel-online.com/lichnosti/stati/david-lachapelle-best-photos/>
12. Danil Kaistro for BEVZA. Kyiv, 2023. <https://www.onemag.us/one-online/danil-kaistro>
13. *Copenhagen Fashion Week*. 2023. <https://elle.ua/ru/ludi/novosty/ukrainskiy-brend-the-coat-predstavil-modniy-film-v-ramkah-copenhagen-fashion-week/>

REFERENCES

1. Hrytsai, S. D. (2023). Fashion-fotografia yak zasib vizualnoi kultury z bezposerednim vplyvom na henderni kordony ta roli u suspilstvi [Fashion photography as a means of visual culture with a direct impact on gender boundaries and roles in society]. In *Kreatyvna transformatsiia ta modernizatsiia suchasnoho suspilstva*. SH NTM «Novyi kurs». <https://www.newroute.org.ua/crp/> [in Ukrainian]
2. Regan, L. L. J. (2023). *Collective dreams: collaboration and identity in cross-cultural fashion photography practice* (Doctoral dissertation, Manchester Metropolitan University). <https://e-space.mmu.ac.uk/632132/>
3. Sultana, S., & Hayat, N. (2023). Fashion and Culture: Transformation of Getup Based on Gender Through Fashion Images of Print Media. *Journal of Positive School Psychology*, 7(2).
4. Filippello, R. (2024). 'Starved for pleasure': the fashion magazine as a desirous queer archive. *Cultural Studies*, 1-26. <https://doi.org/10.1080/09502386.2024.2318560>
5. Pinterest. <https://www.pinterest.com/pin/dovima-with-dog-photo-by-richard-avedon-paris-1950--303641199875170371/>
6. Photo By Irving Penn 1950. *Wordpress*. <https://pleasurephotoroom.wordpress.com/2013/09/25/photo-by-irving-penn-1950/>
7. Reddy, K. (2020a). 1960-1969. *Fashion history timeless*. <https://fashionhistory.fitnyc.edu/1980-1989/>
8. Borrelli-Persson, L. (2015). Why the Women of Deborah Turbeville Are Timeless: From Her Bathhouse Beauties to Her Memorable Nudes. *Vogue*. <https://www.vogue.com/article/deborah-turbeville-exhibition-staley-wise>
9. Reddy, K. (2020b). 1980-1989. *Fashion history timeless*. <https://fashionhistory.fitnyc.edu/1980-1989/>
10. Reddy, K. (2020c). 1990-1999. *Fashion history timeless*. <https://fashionhistory.fitnyc.edu/1980-1989/>
11. Hrotesk z ironiieiu: 50 krashchykh svitlyn Devida Lashapelia. *L'Officiel, Ukraina* [Grotesque with irony: 50 best photographs by David LaChapelle.]. 2018. <https://officiel-online.com/lichnosti/stati/david-lachapelle-best-photos/> [in Ukrainian]
12. Danil Kaistro for BEVZA. (2023). Kyiv. <https://www.onemag.us/one-online/danil-kaistro>
13. *Copenhagen Fashion Week*. (2023). <https://elle.ua/ru/ludi/novosty/ukrainskiy-brend-the-coat-predstavil-modniy-film-v-ramkah-copenhagen-fashion-week/>